

Фастівський ліцей-інтернат

*Розробки уроків з алгебри для учнів 9-го класу
за темою: «Послідовності і прогресії»*

*Котляр Ганна Василівна
вчитель математики
вищої категорії
вчитель методист*

Фастів, 2010

Дані тестові завдання пропонуються для учнів 9-их класів з поглибленим вивченням математики. За програмою на вивчення даної теми відводиться 15 годин.

Примірне планування матеріалу.

№ уроку	Тема уроку
1	Числові послідовності і їх властивості.
2-3	Арифметична прогресія і її властивості. Формула n-го члена арифметичної прогресії.
4-5	Формула суми n-перших членів арифметичної прогресії. Розв'язування задач.
6	Самостійна робота № 1.
7-8	Геометрична прогресія і її властивості. Формула n-го члена геометричної прогресії. Формула суми n-перших членів геометричної прогресії.
9-10	Розв'язування задач.
11	Нескінченно спадна геометрична прогресія і її сума.
12	Самостійна робота № 2.
13-14	Розв'язування задач на прогресії і послідовності.
15	Залікова підсумкова робота.

Тема: Числові послідовності.

Мета: Засвоїти поняття числової послідовності, способи задання послідовностей; основні властивості числових послідовностей; набуття умінь і навиків записування послідовностей в розгорнутому вигляді, підбирати формулу n-го члена, визначати вид даної послідовності і перелічувати її властивості; розвиток пам'яті, уваги, логічного мислення; виховання культури математичної мови і письма.

Тип уроку: урок шкільної лекції.

План.

I. Актуалізація опорних знань.

1. числові множини: множина натуральних чисел; множина цілих чисел; множина раціональних чисел і множина дійсних чисел.
2. парні, непарні числа. Формула парного і непарного числа.
3. прості числа, взаємно-прості числа, числа близнята.
4. кратні і дільники числа, НСК. Задати формулою числа кратні числу 7; 11; і т.д.

II. Засвоєння нового матеріалу.

1. Розглянемо квадрати, довжини сторін яких виражаємо числами

1; 2; 3; 4; 5; ... тоді довжини їх периметрів будуть: 4; 8; 12; 16; 20; ... , а площі цих квадратів виражатимуться числами: 1; 4; 9; 16; 25; .... Це є не що інше, як числові послідовності. **Числа, що входять у числову послідовність, називаються членами числової послідовності.** Утворимо послідовність правильних дробів з чисельником

$$1: \quad \frac{1}{2}; \frac{1}{3}; \frac{1}{4}; \frac{1}{5}; \frac{1}{6} \dots \frac{1}{n} \dots n \geq 2.$$

У наведених прикладах кожному натуральному числу n можна поставити єдиний член послідовності a_n . **Усі числа a_n , одержані при необмеженому продовженні, утворюють числову послідовність, яка є не що інше, як функція.** Тому числові послідовності – це особливий клас функцій. Областю визначення таких функцій є множина $\{1; 2; 3; 4; \dots n; \dots\}$ натуральних чисел для нескінченних послідовностей і множина $\{1; 2; 3; \dots n\}$ – для скінченних; 10; 11; 12; ...; 99; - послідовність двоцифрових натуральних чисел є скінченна послідовність.

Означення: **Числова послідовність – це числова функція, визначена на множині всі натуральних чисел, або на підмножині перших її n елементів.** Областю

визначення цієї функції є множина натуральних чисел N , або її підмножина. Областю значень є деяка множина дійсних чисел. Послідовності позначаються (a_n) , (b_n) , (x_n) і т.д., де $n \in N$, або у розгорнутому вигляді: $a_1; a_2; a_3; \dots; a_n; \dots$

2. Способи задання послідовностей.

№1 Аналітичний спосіб задання послідовності – це задання послідовності формулою її n -го члена. Наприклад:

а). $a_n = n^2 - n$, або в розгорнутому вигляді: 0; 2; 6; 12; 20; ... $n^2 - n$; ...

б). $a_n = \begin{cases} n, & \text{якщо } n = 2k, \\ \frac{1}{n}, & \text{якщо } n = 2k, \text{ де } k \in N \end{cases}$;

тоді маємо наступну послідовність: 1; 2; $\frac{1}{3}$; 4; ...; $\frac{1}{2k-1}$; 2k; $\frac{1}{2k+1}$; ...

Аналітичний спосіб задання послідовностей дає можливість лаконічно і чітко вказати закон запису числової послідовності.

№2 Рекурентний спосіб задання послідовності: спочатку вказують перший член послідовності (або кілька перших членів), потім дають формулу, яка дає можливість визначити будь-який член послідовності за відомими попередніми членами. Наприклад:

а). Нехай $a_1 = 1$ і при $n \geq 1$ маємо формулу $a_{n+1} = (n + 1) a_n$. Тоді одержимо наступну послідовність: 1; 2; 6; 24; ...

б). Розглянемо послідовність, у якої $a_1 = 1$, $a_2 = 1$, $a_n = a_{n-2} + a_{n-1}$, при $n \geq 3$.

Одержимо знамениту послідовність Фібоначчі 1; 1; 2; 3; 5; 8; 13; ... Цю послідовність задано і аналітично формулою Біне:

$$a_n = \frac{1}{\sqrt{5}} \left(\left(\frac{1+\sqrt{5}}{2} \right)^n - \left(\frac{1-\sqrt{5}}{2} \right)^n \right).$$

Але цей перехід від рекурентного задання

послідовності до аналітичного важкий і громіздкий.

№3 Описовий спосіб задання послідовності.

Наприклад:

а). Членами послідовності (C_n) є двоцифрові числа, складені з цифр 2 і 3 взяті в порядку зростання: маємо $C_1 = 22$; $C_2 = 23$; $C_3 = 32$; $C_4 = 33$.

Ця послідовність скінченна.

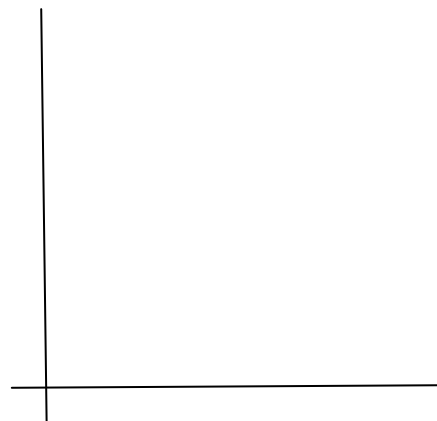
б). Послідовність простих чисел у порядку зростання:

2; 3; 5; 7; 11; 13; ... Ця послідовність нескінченна, її не можна задати ні рекурентно, ні аналітично.

№4 Графічний спосіб задання послідовності.

Члени числової послідовності у такий спосіб зображають, або точками числової осі, або точками системи координат.

Наприклад розглянемо послідовність парних чисел $a_n = 2n$ на горизонтальній осі відкладають значення n , на вертикальній осі значення a_n .

№5 Табличний спосіб задання послідовності. Зв'язок між номером члена n і самим членом послідовності a_n можна задати у вигляді таблиці.

Наприклад:

n	1	2	3	4	5	6	....	n
a_n	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{7}$	....	$\frac{1}{n+1}$

3. Властивості числових послідовностей.

1 Обмеженість і необмеженість числових послідовностей.

Означення: Послідовність a_n називається обмеженою, якщо існують такі два числа m і M , що при всіх n виконується нерівність $m \leq a_n \leq M$. При цьому говорять, що m обмежує послідовність знизу, а число M – зверху. Наприклад:

послідовність $a_n = \frac{n-1}{n+1}$ є обмеженою бо $0 \leq \frac{n-1}{n+1} \leq 1$.

2 Зростаючі і спадні послідовності.

Означення 1: Послідовність (a_n) називається зростаючою, якщо кожен її член, починаючи з другого, більший від попереднього, тобто $a_{n+1} > a_n$. Наприклад: $a_n = 2n - 1$, тобто маємо послідовність виду:

1; 3; 5; 7; ...; $2n - 1$; ...

Означення 2: Послідовність (a_n) називається спадною, якщо кожен її член, починаючи з другого, менший від попереднього, тобто $a_{n+1} < a_n$. Наприклад:

послідовність правильних дробів: $\frac{1}{2}; \frac{1}{3}; \frac{1}{4}; \dots; \frac{1}{n+1}; \dots$

Означення 3: Послідовність (a_n) називається неспадною, якщо кожен її член, починаючи з другого, не менший від попереднього, тобто $a_{n+1} \geq a_n$.

Наприклад: послідовність: 1; 1; 2; 2; 3; 3; ... n; n; ...

Означення 4: Послідовність (a_n) називається незростаючою, якщо кожен її член, починаючи з другого, не більший від попереднього, тобто $a_{n+1} \leq a_n$.

Наприклад: послідовність $1; 1; \frac{1}{2}; \frac{1}{2}; \frac{1}{3}; \frac{1}{3}; \dots; \frac{1}{n}; \frac{1}{n}; \dots$

Означення 5: Стала послідовність – це послідовність у якої всі члени рівні.

Наприклад: 4; 4; 4; ...; 4; ...

Розглянемо послідовність $a_n = 2n$ парних чисел: 2; 4; 6; 8; ...; $2n$; ... Утворимо нову послідовність чисел з членів даної, які кратні 6 у тому ж порядку, тобто: 6; 12; 18; 24; ...; $6n$; Ця послідовність є підпослідовністю даної послідовності (a_n) .

Отже, *підпослідовність – це підмножина множини членів вихідної послідовності взятих відповідно порядку запису.*

II. Висновки.

Числові послідовності бувають:

Скінченні	Нескінченні
Обмежені	Необмежені
Зростаючі, спадні, незростаючі, неспадні, сталі	

Числові послідовності задають:

1	Аналітичним способом – за допомогою формули n-го члена послідовності.
2	Рекурентним способом – перший (перші) члени і формула наступного члена.
3	Описовим способом - словесно.
4	Графічним способом – точками числової прямої, або системи координат.
5	Табличним способом – складання таблиці.

III. Домашнє завдання:

1. Вивчити конспект.
2. Підготувати повідомлення про математиків, які розвивали вчення про послідовності.
3. № 12, ст. 83.

Тема: Арифметична прогресія, її властивості. Формула n-го члена арифметичної прогресії.

Мета: Засвоїти означення арифметичної прогресії і її властивостей; виведення формули n-го члена арифметичної прогресії і застосування цієї формули до розв'язування задач; розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення; виховання самостійності, наполегливості, культури математичної мови і письма.

Тип уроку: комбінований урок.

План.

I. Перевірка домашнього завдання:

1. Хто з видатних математиків світу розвивав вчення про числові послідовності?
2. Які бувають числові послідовності?
3. Якими способами задають числові послідовності?
4. Дати означення числової послідовності.

II. Актуалізація опорних знань учнів:

1. Яким способом задано дану послідовність: $y_n = 2^{n-1}$. Знайти перші п'ять членів цієї послідовності. Якою є дана послідовність? (1; 2; 4; 8; 16; ...).
2. Знайти формулу n-го члена для даної послідовності: $a_1 = 2, a_{n+1} = \frac{a_n}{2}$.
(2; 1; $\frac{1}{2}$; $\frac{1}{2^2}$; $\frac{1}{2^3}$; ...; $\frac{1}{2^{n-2}}$; ...). Яким способом задана дана послідовність? Якою є дана послідовність?

III. Засвоєння нового матеріалу. Тема: Арифметична прогресія, її властивості. Формула n-го члена арифметичної прогресії.

Учні самостійно опрацьовують теоретичний матеріал за підручником (автор - Коваленко) ст. 87-88.

План.

1. Означення арифметичної прогресії.
2. Різниця прогресії. Як знайти різницю прогресії?
3. Зростаюча, спадна арифметична прогресія.
4. Виведення формули n-го члена арифметичної прогресії.
Методом бесіди з класом вчитель виясляє рівень засвоєння теоретичного матеріалу. Приклади, які дають можливість це зрозуміти.
  - 1). Чи є дана послідовність арифметичною прогресією? Якщо є то назвати її різницю:

а). $x_n = \frac{n}{n+1}$;	($x_1 = \frac{1}{2}$; $x_2 = \frac{2}{3}$; $x_3 = \frac{3}{4}$; $x_4 = \frac{4}{5}$)
б). $x_n = 2n - 1$;	(1; 3; 5; 7; ...)
в). -8; -6,5; -5; -3,5; ...	(d = 1,5)
  - 2). Вказати перші 5 членів арифметичної прогресії (a_n), якщо :

а). $a_1 = 10$; d = 4	(10; 14; 18; 22; 26; ...)
б). $S_1 = -20$; d = 3	(-20; -17; -14; -11; -8; ...)

 Якими є ці прогресії?
  - 3). Назвати формулу n-го члена арифметичної прогресії. Знайти:

а). a_{11} , якщо $a_1 = -3$, d = 0,7	(4)
б). a_{23} , якщо прогресія має вигляд: 11; 7; 3; ...	(-77)
  - 4). Знайти перший член арифметичної прогресії (X_n), якщо $x_{45} = -208$, d = -7 (100)

IV. Закріплення вивченого матеріалу.

Задача № 1. Знайти різницю арифметичної прогресії

(Y_n) в якій $y_1 = 28$; $y_{15} = -21$.

$(-3,5)$

Задача № 2. Знайти перший член і різницю

арифметичної прогресії (C_n) , якщо $c_5 = 27$, $c_{27} = 60$

$(c_1 = 21, d = 1,5)$

Задача № 3. Між числами 5 і 1 вставте сім таких чисел, щоб вони разом з даними числами утворили арифметичну прогресію.

Розв'язання:

$a_1 = 5$; a_2 ; a_3 ; a_4 ; a_5 ; a_6 ; a_7 ; a_8 ; $a_9 = 1$

$a_9 = a_1 + 8d$, звідси $d = \frac{a_9 - a_1}{8} = -\frac{1}{2}$, тому $a_2 = 4,5$; $a_3 = 4$; $a_4 = 3,5$; $a_5 = 3$;

$a_6 = 2,5$; $a_7 = 2$; $a_8 = 1,5$.

Відповідь: 4,5; 4; 3,5; 3; 2,5; 2; 1,5

Задача № 4. Скільки від'ємних чисел містить арифметична прогресія? Знайти перший додатний член цієї прогресії: -20,3; -18,7; -17,1; ...

Розв'язання:

$d = -18,7 - (-20,3) = 1,6$, нехай a_n – останній від'ємний член даної прогресії, тоді

$$a_n = a_1 + d(n-1) < 0$$

$$-20,3 + 1,6(n-1) < 0$$

$$n < 13\frac{11}{16}$$

отже, при $n = 14$, a_n буде додатним, $a_{14} = 0,5$.

Відповідь: 13 від'ємних членів; $a_{14} = 0,5$.

Основна (характеристична) властивість арифметичної прогресії:

$$a_n = \frac{a_{n-1} + a_{n+1}}{2}$$

Будь-який член арифметичної прогресії, починаючи з другого, дорівнює середньому арифметичному сусідніх з ним членів і навпаки.

Скінченна арифметична прогресія має таку властивість: **Сума двох членів, рівновіддалених від крайніх членів дорівнює сумі крайніх членів.**

V. Висновки:

1. Навести приклади арифметичної прогресії.
2. Означення арифметичної прогресії.
3. Формула n-го члена арифметичної прогресії.

VI. Домашнє завдання: § 2, ст. 87-89, № 2, 3, 4, 5 ст. 90

Тема: Формула суми n -перших членів арифметичної прогресії.

Мета: Засвоїти виведення формули суми n -перших членів арифметичної прогресії і застосування цієї формули до розв'язування задач; розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення, виховання культури математичної мови і письма.

Тип уроку: Комбінований урок.

План.

I. Перевірка домашнього завдання.

Вивести формулу n -го члена арифметичної прогресії.

II. Актуалізація опорних знань.

№1. Означення арифметичної прогресії.

№2. Формула n -го члена арифметичної прогресії.

№3. Властивості арифметичної прогресії.

Задача.

Сума перших 3-х чисел, що становлять арифметичну прогресію дорівнює 12, а сума квадратів цих же чисел дорівнює 66. Знайти ці числа.

Розв'язання:

$$a_1 + a_2 + a_3 = 12 \text{ маємо } 3a_1 + 3d = 12, \quad a_1 + d = 4, \quad \underline{a_1 = 4 - d}$$

$$a_1^2 + a_2^2 + a_3^2 = 66,$$

піднесемо 1-ше рівняння до квадрату $(a_1 + a_2 + a_3)^2$,

$$\underbrace{a_1^2 + a_2^2 + a_3^2}_{66} + 2(a_1a_2 + a_1a_3 + a_2a_3) = 144,$$

$$2(a_1a_2 + a_1a_3 + a_2a_3) = 78,$$

$$a_1a_2 + a_1a_3 + a_2a_3 = 36,$$

$$a_1(a_1+d) + a_1(a_1+2d) + (a_1+d)(a_1+2d) = 39,$$

$$4(4-d) + (4-d)(4+d) + 4(4+d) = 39,$$

$$16 - 4d + 16 - d^2 + 16 + 4d = 39,$$

$$-d^2 + 48 = 39,$$

$$d^2 = 9, \quad d = \pm 3,$$

$$\text{якщо } d = -3 \quad d = 3,$$

$$a_1 = 4 - (-3) = 7 \quad a_1 = 4 - 3 = 1,$$

$$a_2 = 4 \quad a_2 = 4,$$

$$a_3 = 1 \quad a_3 = 7.$$

Відповідь: 1; 4; 7 або 7; 4; 1.

III. Повідомлення теми уроку:

Тема уроку: «Формула суми n -перших членів арифметичної прогресії».

IV. Засвоєння нового матеріалу.

Нехай дано арифметичну прогресію (a_n) , тоді

$$S_{n1} = a_1 + a_2 + a_3 + \dots + a_{n-1} + a_n$$

$$+ S_{n2} = a_n + a_{n-1} + a_{n-2} + \dots + a_3 + a_2 + a_1$$

$$S_{n1} + S_{n2} = (a_1 + a_n) + (a_2 + a_{n-1}) + \dots + (a_{n-1} + a_2) + (a_n + a_1)$$

таких пар рівно n тому, $2S_n = (a_1 + a_n) \cdot n$, звідси, $S_n = \frac{a_1 + a_n}{2} \cdot n$, формула суми n -перших членів

арифметичної прогресії. Враховуючи, що $a_n = a_1 + d(n-1)$, маємо іншу формулу:

$$S_n = \frac{2a_1 + d(n-1)}{2} \cdot n$$

Застосування формули суми n-перших членів арифметичної прогресії до розв'язування вправ:

№1. Знайти суму 8-ми перших членів арифметичної прогресії: 14,2; 9,6; 5; ...

Розв'язання:

$$d = 9,6 - 14,2 = -4,6,$$

$$S_8 = \frac{a_1 + a_8}{2} \cdot 8 = (a_1 + a_8) \cdot 4,$$

$$a_8 = a_1 + 7d = 14,2 + 7 \cdot (-4,6) = 14,2 - 32,2 = -18, \text{ тому}$$

$$S_8 = (14,2 + (-18)) \cdot 4 = -3,8 \cdot 4 = -15,2$$

Відповідь: -15,2

№2. Знайти суму усіх натуральних чисел від 20 до 120 включно (не більше ніж 120).

Розв'язання:

$$a_1 = 20; \quad d = 1; \quad n = 121 - 20 = 101; \quad a_{101} = 120;$$

$$S_{101} = \frac{a_1 + a_{101}}{2} \cdot 101 = \frac{20 + 120}{2} \cdot 101 = 70 \cdot 101 = 7070.$$

Відповідь: 7070.

№3. Знайти суму усіх натуральних чисел, які кратні 7 і не більші за 130.

Розв'язання:

$$a_1 = 7; \quad d = 7; \quad a_n = 126; \quad n = \frac{a_n}{7} = \frac{126}{7} = 18;$$

$$a_n = a_1 + 7(n-1) = 126, \quad 7n = 126, \quad n = 18;$$

$$S_{18} = \frac{a_1 + a_{18}}{2} \cdot 18 = (a_1 + a_{18}) \cdot 9 = 1197.$$

Відповідь: 1197.

№4. Знайти суму 20-ти перших членів арифметичної прогресії (a_n), якщо $a_7 = 18,5$ і $a_{17} = -26,5$

Розв'язання:

$$\begin{cases} a_7 = a_1 + 6d; \\ a_{17} = a_1 + 16d; \end{cases} \quad \begin{cases} a_1 + 6d = 18,5; \\ a_1 + 16d = -26,5; \end{cases} \quad \begin{cases} -10d = 45, \\ d = -4,5 \end{cases}$$

$$a_1 = 18,5 - 6d = 45,5 \quad S_{20} = \frac{2a_1 + 19d}{2} \cdot 20 = (2a_1 + 19d) \cdot 10 = 55.$$

Відповідь: 55

№5. Знайти різницю арифметичної прогресії (a_n) і її 1-й член, якщо $a_6 = 15$, $S_8 = 60$.

Розв'язання:

$$\begin{cases} a_6 = a_1 + 5d; \\ S_8 = \frac{2a_1 + 7d}{2} \cdot 8 = (2a_1 + 7d) \cdot 4; \end{cases}; \quad \begin{cases} a_1 + 5d = 15; \\ (2a_1 + 7d) \cdot 4 = 60; \end{cases} \quad \begin{cases} a_1 + 5d = 15; \\ 2a_1 + 7d = 15; \end{cases}$$

$$\begin{cases} -2a_1 - 10d = -30; \\ 2a_1 + 7d = 15; \end{cases} \quad \begin{cases} -3d = -15, \\ d = 5, \end{cases} \quad \begin{cases} a_1 = 15 - 5d = -10. \end{cases}$$

Відповідь: $d = 5$, $a_1 = -10$.

V. Висновки:

Формули суми n-перших членів арифметичної прогресії:

$$S_n = \frac{a_1 + a_n}{2} \cdot n \quad S_n = \frac{2a_1 + d(n-1)}{2} \cdot n$$

Яку формулу і коли зручніше використовувати?

VI. Домашнє завдання: ст. 89-91 (Коваленко), № 9, 14.

№ 6.

Тема: Самостійна робота № 1 за темою: «Арифметична прогресія».

Мета: Перевірити якість засвоєння навчального матеріального і рівень умінь і навиків застосування теоретичного матеріалу до розв'язування задач; розвиток пам'яті, логічного мислення, уваги, наполегливості, старанності; виховання культури математичної мови і письма.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навиків.

План уроку:

- I. Перевірка домашнього завдання. (відповіді на запитання).
- II. Актуалізація опорних знань.
- III. Самостійна робота у вигляді тестів на 4 варіанти. (додаток № 1).
- IV. Домашнє завдання.

Розділ II, § 2, ст. 87-93 (Коваленко), №№ 15, 19, 22, ст. 92

№ 7-8.

Тема: Аналіз самостійної роботи. Геометрична прогресія. Формула n-го члена геометричної прогресії. Формула суми n-перших членів геометричної прогресії.

Мета: Проаналізувати допущені при виконанні самостійної роботи помилки; виконати закріплюючі вправи; засвоєння означення геометричної прогресії, виведення формул n-го члена геометричної прогресії і формули суми n-перших членів геометричної прогресії; розвиток уваги, мислення; пам'яті, виховання культури математичної мови і письма.

Тип уроку: урок аналізу і узагальнення; засвоєння нового матеріалу методом шкільної лекції.

План уроку:

I. Аналіз самостійної роботи.

Задача №1. Знайти суму всіх від'ємних членів арифметичної прогресії:

$$-15,9; -15,3; -14,7; \dots$$

Розв'язання:

$$d = -15,3 - (-15,9) = 0,6,$$

$$a_n = a_1 + 0,6(n-1) < 0,$$

$$-15,9 + 0,6n - 0,6 < 0,$$

$$0,6n < 16,5$$

$n < 27\frac{1}{2}$, отже дана прогресія має 27 від'ємних членів.

$$a_{27} = a_1 + 26d = -15,9 + 15,6 = -0,3$$

$$S_{27} = \frac{a_1 + a_{27}}{2} \cdot 27 = \frac{-15,9 - 0,3}{2} \cdot 27 = -218,7$$

Відповідь: -218,7

II. Перевірка домашнього завдання.

III. Засвоєння нового матеріалу за планом:

1). Приклади задач, що приводять до геометричної прогресії. (ст. 95, приклади 1 і 2 учні опрацьовують самостійно).

2). Означення геометричної прогресії.

3). Знаменник прогресії: $q = \frac{b_{n+1}}{b_n}$.

4). Формула n-го члена геометричної прогресії (виводить учень біля дошки)

(b_n): $b_1; b_2; b_3; \dots; b_n; \dots$

$$b_2 = b_1q,$$

$$b_3 = b_2q = b_1q^2,$$

$$b_4 = b_3q = b_1q^3,$$

.....

$$b_n = b_1q^{n-1}.$$

доводимо правильність формули для будь-якого члена геометричної прогресії методом математичної індукції (лекція вчителя):

1. перевіряємо правильність формули для $n = 1$;

2. припускаємо, що формула правильна для $n = k$, $k \in \mathbb{N}$, тобто $b_k = b_1q^{k-1}$;

3. доводимо, що ця формула буде правильною і для $n = k + 1$, тобто,

$$b_{k+1} = b_1q^k. \text{ За означенням геометричної прогресії } b_{k+1} = b_kq \text{ і}$$

$b_{k+1} = b_1 q^{k-1} q = b_1 q^k$, що і вимагалось довести. Отже, формула $b_n = b_1 q^{n-1}$ правильна для будь-якого $n \in \mathbb{N}$.

5). *Властивості геометричної прогресії.*

1. Основна (характеристична) властивість геометричної прогресії: квадрат будь-якого члена геометричної прогресії, починаючи з другого, дорівнює добутку двох сусідніх її членів $b_n^2 = b_{n-1} b_{n+1}$, або кожен член геометричної прогресії, починаючи з другого є середнім геометричним двох сусідніх членів і навпаки.
2. Скінчення геометрична прогресія має таку властивість: добуток членів геометричної прогресії, рівновіддалених від кінців дорівнює добутку крайніх членів цієї прогресії.

6). *Формула суми n-перших членів геометричної прогресії.*

Нехай дано геометричну прогресію яка містить n-членів:

$$S_n = b_1 + b_2 + b_3 + \dots + b_{n-2} + b_{n-1} + b_n, \quad \text{або}$$

$$S_n = b_1 + b_1 q + b_1 q^2 + \dots + b_1 q^{n-2} + b_1 q^{n-1}$$

домножимо обидві частини другої суми на q, тоді

$$S_n q = b_1 q + b_1 q^2 + b_1 q^3 + \dots + b_1 q^{n-1} + b_1 q^n,$$

розглянемо різницю $S_n - S_n q$, одержимо $S_n - S_n q = b_1 - b_1 q^n$ або

$$S_n(1-q) = b_1(1-q^n), \text{ звідси } S_n = \frac{b_1(1-q^n)}{1-q} = \frac{b_1(q^n-1)}{q-1}$$

$$S_n = \frac{b_1(q^n-1)}{q-1} - \text{формула суми n-перших членів}$$

геометричної прогресії

IV. *Висновки:*

- 1). Означення геометричної прогресії.
- 2). Як знайти знаменник геометричної прогресії: $q = \frac{b_n + 1}{b_n}$.
- 3). Формула n-го члена геометричної прогресії:
  - а). Знайти b_7 , якщо $b_1 = 6$; $q = 2$. ($b_7 = b_1 q^6 = 6 \cdot 2^6 = 384$).
  - б). Знайти q, якщо геометричну прогресію подано у вигляді:
-40; -20; -10; ...
- 4). Властивості геометричної прогресії.
- 5). Формула суми n-перших членів геометричної прогресії.
  - а). Знайти суму шести перших членів геометричної прогресії, якщо $s_1 = -4$; $q = 3$. (Відповідь: -1456)
  - б). Знайти суму п'яти перших членів геометричної прогресії, якщо $x_5 = 1\frac{1}{9}$; $q = \frac{1}{3}$. (Відповідь: $134\frac{4}{9}$)

V. *Домашнє завдання.*

Вивчити конспект, § 3 підручника, ст. 95-97, № 44, ст. 93.

Тема: Розв'язування задач і вправ на геометричну прогресію.

Мета: Закріплення умінь і навиків розв'язування задач на геометричну прогресію; застосування формул n -го члена і суми n -перших членів геометричної прогресії; властивостей геометричної прогресії; розвиток уваги, мислення, пам'яті; виховання самостійності, працелюбності, наполегливості, творчої ініціативи.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навиків.

План.

I. Перевірка домашнього завдання.

- 1). Вивести формулу n -го члена геометричної прогресії.
- 2). Вивести формулу суми n -перших членів геометричної прогресії.
- 3). Означення геометричної прогресії і її властивості.

II. Тема уроку:

Розв'язування задач і вправ на геометричну прогресію.

Задача 1. Чи є послідовність задана формулою $b_n = \frac{1}{2^{n-2}}$ геометричною прогресією?

Якщо є то знайти знаменник цієї прогресії.

Розв'язання:

запишемо послідовність у розгорнутому вигляді: $2; 1; \frac{1}{2}; \frac{1}{4}; \frac{1}{8}; \dots$

$q = 1 : 2 = \frac{1}{2}; q = \frac{1}{2} : 1 = \frac{1}{4} : \frac{1}{2} = \frac{1}{8} : \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$. Отже, дана послідовність є геометричною прогресією.

Задача 2. Знайти перший член геометричної прогресії (b_n), якщо $b_5 = 17,5; q = -2,5$.

(Відповідь: $\frac{56}{125}$).

Задача 3. Знайти знаменник і перший член геометричної прогресії (C_n), якщо $C_5 = -6; C_7 = -54$.

Розв'язання:

$$\begin{cases} c_5 = c_1 \cdot q^4, \\ c_7 = c_1 \cdot q^6; \end{cases} \quad \begin{cases} c_1 \cdot q^4 = -6, \\ c_1 \cdot q^6 = -54; \end{cases} \quad c_1 = \frac{-6}{q^4};$$

$$c_1 \cdot q^6 = \frac{-6}{q^4} \cdot q^6 = -54; q^2 = 9; q = \pm 3;$$

якщо, $q = 3$, то

$$c_1 = -\frac{2}{27};$$

$q = -3$, то

$$c_1 = -\frac{2}{27};$$

Відповідь: $-\frac{2}{27}; \pm 3$.

Задача 4. Між числами 5 і 1280 вставте три таких числа, щоб вони разом з даними числами утворили геометричну прогресію.

(Відповідь: 20; 80; 320)

Задача 5. У геометричній прогресії $x_1 = 11, x_n = 88, S_n = 165$. Знайти q і n .

Розв'язання:

$$\begin{cases} x_n = x_1 \cdot q^{n-1}, \\ S_n = \frac{x_1 \cdot (q^n - 1)}{q - 1}; \end{cases} \quad \begin{cases} x_1 \cdot q^{n-1} = 88, \\ \frac{x_1 \cdot (q^n - 1)}{q - 1} = 165; \end{cases} \quad \begin{cases} 11 \cdot q^{n-1} = 88, \\ \frac{11 \cdot (q^n - 1)}{q - 1} = 165; \end{cases} \quad \begin{cases} q^{n-1} = 8, \\ \frac{q^n - 1}{q - 1} = 15; \end{cases}$$

$$\begin{cases} q^{n-1} = 8, \\ q^n - 15q = -14; \end{cases} \quad \begin{cases} q(q^{n-1} - 15) = -14; \\ q(8 - 15) = -14; \end{cases} \quad \begin{cases} -7q = -14; \\ 2^{n-1} = 2^3, \end{cases} \quad \begin{cases} q = 2, \text{ тоді } 2^{n-1} = 8; \\ \text{звідси } n - 1 = 3; \quad n = 4. \end{cases}$$

Відповідь: 2; 4.

Задача 6. Знайти x за якого числа $x - 2$, $3x$ і $9x + 30$ складають геометричну прогресію.

Розв'язання:

за властивістю геометричної прогресії: $b_n^2 = b_{n-1}b_{n+1}$, маємо

$$(3x)^2 = (x-2)(9x+30); \quad 12x = 60; \quad x = 5, \text{ тоді}$$

3; 15; 75; - геометрична прогресія із знаменником 5.

Відповідь: 3; 15; 75.

Задача 7. Знайти перший член геометричної прогресії, яка складається з шести членів, якщо сума трьох її членів з непарними номерами дорівнює 546, а сума трьох інших членів дорівнює 182.

Розв'язання:

$$\begin{cases} b_1 + b_3 + b_5 = 546, \\ b_2 + b_4 + b_6 = 182; \end{cases} \quad \begin{cases} b_1 + b_1q^2 + b_1q^4 = 546, \\ b_1q + b_1q^3 + b_1q^5 = 182; \end{cases} \quad \begin{cases} b_1(1 + q^2 + q^4) = 546, \\ b_1q(1 + q^2 + q^4) = 182; \end{cases} \quad \text{тоді,}$$

$$\frac{b_1(1 + q^2 + q^4)}{b_1q(1 + q^2 + q^4)} = \frac{546}{182}; \quad \frac{1}{q} = \frac{3}{1}; \quad q = \frac{1}{3}, \quad \text{тому } b_1 = \frac{546}{1 + q^2 + q^4} = \frac{546 \cdot 81}{91} = 486.$$

Відповідь: 486.

III. Висновки.

- 1). Означення геометричної прогресії і її властивості.
- 2). Формула n -го члена геометричної прогресії.
- 3). Формула суми n -перших членів геометричної прогресії.

IV. Домашнє завдання.

Підручник (Коваленко) ст. 100, № 1, 3, 6.

Додаткове завдання:

Сума чотирьох чисел, які утворюють геометричну прогресію дорівнює -40, а сума їх квадратів дорівнює 3280. Знайти ці числа.

(Відповідь: 2; -6; 18; -54; або -54; 18; -6; 2;)

Тема: Сума нескінченно спадної геометричної прогресії при $|q| < 1$.

Самостійна робота.

Мета: Засвоїти виведення формули нескінченно спадної геометричної прогресії і набуття умінь і навиків застосування цієї формули до розв'язування задач; закріплення умінь і навиків розв'язування задач на геометричну прогресію; розвиток уваги, пам'яті, мислення; виховання самостійності, наполегливості, культури математичної мови і письма.

Тип уроку: комбінований урок.

План уроку:

I. Перевірка домашнього завдання.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

- 1). Означення геометричної прогресії, її знаменник.
- 2). Формула n-го члена геометричної прогресії.
- 3). Властивості геометричної прогресії.
- 4). Формула суми n-перших членів геометричної прогресії.

III. Засвоєння нового матеріалу за темою: Сума нескінченно спадної геометричної прогресії при $|q| < 1$.

Задача Записати число $\frac{1}{3}$ у вигляді нескінченного періодичного дробу, як суму

розрядних одиниць: $\frac{1}{3} = 0,333\dots = 0,3 + 0,03 + 0,003 + \dots$,

отже, $\frac{1}{3}$ є сумою нескінченно спадної геометричної прогресії:

0,3; 0,03; 0,003; ... де $b_1 = 0,3$, $q = 0,1$

запишемо формулу суми n-перших членів геометричної прогресії:

$S_n = \frac{b_1(q^n - 1)}{q - 1} = \frac{b_1q^n - b_1}{q - 1} = \frac{b_1 - b_1q^n}{1 - q} = \frac{b_1}{1 - q} - \frac{b_1q^n}{1 - q}$, отже $S_n = \frac{b_1}{1 - q} - \frac{b_1}{1 - q}q^n$, якщо

$|q| < 1$, то при необмеженому збільшенні n множник q^n буде прямувати до 0, а

отже прямує до 0 і добуток $\frac{b_1}{1 - q}q^n$. Тому при необмеженому збільшенні n сума

S_n прямує до числа $\frac{b_1}{1 - q}$.

Отже, $S_n = \frac{b_1}{1 - q}$ - формула суми нескінченно спадної геометричної прогресії при $|q| < 1$.

IV. Закріплення нового матеріалу.

- 1). Знайти суму нескінченно спадної геометричної прогресії,

якщо $b; -1\frac{1}{2}; \frac{3}{8}; \dots$

(Відповідь: $4\frac{4}{5}$).

- 2). Знайти суму нескінченно спадної геометричної прогресії, якщо $b_4 = \frac{8}{27}$, $q = \frac{1}{3}$.

Розв'язання:

за формулою n-го члена геометричної прогресії маємо $b_4 = b_1 q^3$, звідси

$$b_1 = \frac{b_4}{q^3} = \frac{\frac{8}{27}}{\left(\frac{1}{3}\right)^3} = \frac{8 \cdot 27}{27 \cdot 1} = 8, \text{ тоді } S_n = \frac{b_1}{1-q} = \frac{8}{1-\frac{1}{3}} = 12.$$

Відповідь: 12.

- 3). У рівносторонній трикутник зі стороною **a** вписано новий трикутник, вершинами якого є сторони даного трикутника, у цей трикутник таким самим способом вписано новий трикутник і т.д. до нескінченності. Знайти суму всіх периметрів і суму усіх площ цих трикутників.

Розв'язання:

кожен трикутник утворений середніми лініями попереднього трикутника має сторону у два рази меншу за сторону попереднього трикутника, тому P_1

$$= 3a, \quad P_2 = 3 \cdot \frac{1}{2}a = \frac{3}{2}a; \quad P_3 = \frac{3}{4}a \text{ і т.д.}$$

$$S_1 = \frac{a^2 \sqrt{3}}{4}; \quad S_2 = \frac{a^2 \sqrt{3}}{16}; \quad S_3 = \frac{a^2 \sqrt{3}}{64} \quad \text{і т.д., маємо}$$

нескінченно спадні геометричні прогресії:

$$3a; \frac{3}{2}a; \frac{3}{4}a; \dots \quad q = \frac{1}{2}$$

$$\frac{a^2 \sqrt{3}}{4}; \frac{a^2 \sqrt{3}}{16}; \frac{a^2 \sqrt{3}}{64}; \dots \quad q = \frac{1}{4},$$

суми яких відповідно дорівнюють $S_1 = \frac{3a}{1-\frac{1}{2}} = 6a;$

$$S_2 = \frac{\frac{a^2 \sqrt{3}}{4}}{1-\frac{1}{4}} = \frac{a^2 \sqrt{3}}{3}.$$

Відповідь: $6a; \frac{a^2 \sqrt{3}}{3}$.

V. Підсумок уроку.

- 1). Що являє собою нескінченно спадна геометрична прогресія?
- 2). Як знайти суму нескінченно спадної геометричної прогресії?

VI. Домашнє завдання:

Р. П, § 4, № 6,7,10 ст. 106.

VII. Самостійна робота № 2. (тестові завдання в 4 варіантах) (додаток №2).

Тема: Аналіз самостійної роботи. Розв'язування задач на прогресії і послідовності.

Мета: Проаналізувати допущені помилки; закріпити уміння і навички розв'язування задач на прогресії і послідовності; розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення; виховання самостійності, творчості (пошуків різних способів розв'язання задач), наполегливості; культури математичної мови і письма.

Тип уроку: узагальнень, висновків і закріплення умінь і навичок.

План уроку:

I. Аналіз самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань методом коментованого математичного диктанту.

Математичний диктант:

1). Знайти перші п'ять членів послідовності: $x_n = n^2 - 5n + 1$. Яким способом задана дана послідовність? Перелічити властивості послідовності.

(-3; -5; -5; -3; 1; ...)

2). Визначити вид даної послідовності:

а). -10,5; -10,25; -10; -9,75; ... Знайти її перший додатний член

$$(d = \frac{1}{4}; a_{43} = \frac{1}{4})$$

б). $b_1; b_2; b_3; 36; 54; 81; \dots$ Знайти $b_1; b_2; b_3$.

$$(q = 1,5; b_1 = 12; b_2 = 16; b_3 = 24)$$

в). знайти суму: $95+85+75+\dots+(-155)$

$$(d = -10; a_n = -155; n = 26; S_{26} = -780)$$

3). Зниження собівартості товару складає 5% на рік. Початкова собівартість дорівнює 800грн. Якою стане собівартість товару через 3 роки?

(685,9 грн)

III. Тема уроку: Розв'язування задач на прогресії і послідовності.

№1. Дано геометричну прогресію в якій $b_3 = 18, b_5 = 162 (b_n > 0)$. Скільки членів прогресії потрібно взяти, щоб їхня сума дорівнювала 80?

Розв'язання:

використовуючи формулу n-го члена геометричної прогресії маємо:

$$\begin{cases} b_1 q^2 = 18, \\ b_1 q^4 = 162; \end{cases} \quad \text{звідси} \quad b_1 = \frac{18}{q^2}, \quad \text{тоді} \quad \frac{18}{q^2} \cdot q^4 = 162, \quad q^2 = 9, \quad q = \pm 3$$

$q = -3$ – умови задачі не задовольняє, якщо $q = 3$, то $b_1 = 2$.

Використовуючи формулу суми n-перших членів геометричної прогресії

$$\text{маємо: } S_n = \frac{b_1(q^n - 1)}{q - 1}; \quad \frac{2(3^n - 1)}{3 - 1} = 80; \quad \text{тоді} \quad 3^n - 1 = 80,$$

$$3^n = 81, \quad 3^n = 3^4, \quad \text{звідси} \quad n = 4.$$

Відповідь: 4.

№2. Добуток перших трьох членів геометричної прогресії дорівнює 1728, а їх сума дорівнює 63. Знайти перший член і знаменник цієї прогресії.

Розв'язання:

$$\begin{cases} b_1 \cdot b_2 \cdot b_3 = 1728, \\ b_1 + b_2 + b_3 = 63; \end{cases} \quad \begin{cases} (b_1 q)^3 = 1728, \\ b_1(1+q+q^2) = 63; \end{cases} \quad \begin{cases} b_1 q = 12, \\ b_1(1+q+q^2) = 63; \end{cases} \quad \text{звідси}$$
$$b_1 = \frac{12}{q}, \text{ тому } \frac{12}{q} \cdot (1+q+q^2) = 63, \quad (q \neq 0) \quad \text{маємо} \quad 12q^2 - 51q + 12 = 0,$$
$$4q^2 - 17q + 4 = 0, \quad q_1 = \frac{1}{4}; \quad q_2 = 4. \quad \text{Отже, } b_1 = 48, \quad b_2 = 3.$$

Відповідь: 3 і 4; 48 і $\frac{1}{4}$.

№3. Чотири числа становлять арифметичну прогресію. Якщо від них відняти відповідно 10, 11, 9 і 1 то нові числа становитимуть геометричну прогресію. Знайти ці числа.

Розв'язання:

нехай $a_1; a_2; a_3; a_4$ - арифметична прогресія, тоді $b_1 = a_1 - 10$, $b_2 = a_2 - 11$, $b_3 = a_3 - 9$, $b_4 = a_4 - 1$ утворюють геометричну прогресію.

Використовуючи властивість геометричної прогресії маємо:

$$\begin{cases} (a_2 - 11)^2 = (a_1 - 10)(a_3 - 9), \\ (a_3 - 9)^2 = (a_2 - 11)(a_4 - 1); \end{cases} \quad \begin{cases} (a_1 + d - 11)^2 = (a_1 - 10)(a_1 + 2d - 9), \\ (a_1 + 2d - 9)^2 = (a_1 + d - 11)(a_1 + 3d - 1); \end{cases} \quad \text{звідси}$$
$$\begin{cases} d^2 - 3a_1 - 2d = -31, \\ d^2 - 6a_1 - 2d = -70; \end{cases}$$

$$\underline{3a_1 = 39}, \quad a_1 = 13, \quad \text{тоді } d^2 - 2d - 8 = 0, \quad d_1 = -2, \quad d_2 = 4$$

Якщо, $a_1 = 13$, $d = 4$ то $b_1 = 3$, $b_2 = 6$, $b_3 = 12$, $b_4 = 24$ - утворюють геометричну прогресію, отже, $a_1 = 13$, $a_2 = 17$, $a_3 = 21$, $a_4 = 25$.

Якщо $a_1 = 13$ і $d = -2$ то утворена послідовність не є геометричною прогресією.

Відповідь: 13, 17, 21, 25.

№4. Чотири числа становлять геометричну прогресію. Якщо від них відняти 2; 1; 3 і 11, то нові числа становитимуть арифметичну прогресію. Знайти ці числа.

Розв'язання:

нехай $b_1; b_2; b_3; b_4$ - дана геометрична прогресія, тоді $a_1 = b_1 - 2$; $a_2 = b_2 - 1$; $a_3 = b_3 - 3$; $a_4 = b_4 - 11$ - члени відповідної арифметичної прогресії.

За властивістю арифметичної прогресії маємо

$$\begin{cases} b_2 - 1 = \frac{(b_1 - 2) + (b_3 - 3)}{2} \\ b_3 - 3 = \frac{(b_2 - 1) + (b_4 - 11)}{2} \end{cases} \quad \begin{cases} 2b_1 q - 2 = b_1 + b_1 q^2 - 5 \\ 2b_1 q^2 - 6 = b_1 q + b_1 q^3 - 12 \end{cases} \quad \begin{cases} b_1(2q - q^2 - 1) = -3, \\ b_1(2q^2 - q - q^3) = -6; \end{cases}$$

$$\text{звідси, } \frac{b_1(2q - q^2 - 1)}{b_1(2q^2 - q - q^3)} = \frac{-3}{-6} = \frac{1}{2}; \text{ тому,}$$

$4q - 2q^2 - 2 = 2q^2 - q - q^3$; $q^3 - 4q^2 + 5q - 2 = 0$, рівняння третього степеня, розв'язавши яке одержимо $q_1 = q_2 = 1$, $q_3 = 2$. При $q_1 = q_2 = 1$ одержуємо послідовність яка не є геометричною прогресією.

При $q = 2$, $b_1 = 3$; $b_2 = 6$; $b_3 = 12$; $b_4 = 24$.

Відповідь: 3, 6, 12, 24.

№5. Сума членів нескінченно спадної геометричної прогресії дорівнює 9, а сума квадратів її членів дорівнює 40,5. Знайти перший член і знаменник прогресії.

Розв'язання:

враховуючи формулу суми нескінченно спадної геометричної прогресії

$$S = \frac{b_1}{1-q}, \text{ маємо: } \begin{cases} \frac{b_1}{1-q} = 9, \\ \frac{b_1^2}{1-q^2} = 40,5; \end{cases} \quad \begin{cases} b_1 = 9(1-q) \\ \frac{81(1-q)^2}{(1-q)(1+q)} = 40,5 \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \text{звідси } 81(1-q) &= 40,5(1+q), \\ 81 - 81q &= 40,5 + 40,5q, \\ -121,5q &= -40,5, \\ q &= \frac{1}{3}, \quad b_1 = 6. \end{aligned}$$

Відповідь: 6; $\frac{1}{3}$.

IV. Підсумок уроку:

- 1). Числові послідовності і їх властивості.
- 2). Арифметична прогресія і її властивості.
- 3). Формули n-го члена і суми n-перших членів арифметичної прогресії.
- 4). Задачі прикладного характеру на арифметичну прогресію.
- 5). Геометрична прогресія і її властивості.
- 6). Формули n-го члена і суми n-перших членів геометричної прогресії.
- 7). Задачі прикладного характеру на геометричну прогресію.
- 8). Сума нескінченно спадної геометричної прогресії, задачі прикладного характеру.

V. Домашнє завдання:

Підготуватися до контрольної роботи; № 21, 23 ст. 101 (підр. Коваленко).

№ 15

Тема: Підсумкова залікова робота за темою: «Послідовності і прогресії».

Мета: Перевірити якість засвоєних знань за даною темою і вміння їх застосовувати при розв'язуванні задач; розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення; виховання самостійності, творчості (пошуків різних способів розв'язання задач), наполегливості; культури математичної мови і письма.

Тип уроку: урок контролю знань.

План.

Пропонується тестові завдання в 4-х варіантах на 40 хв. (Додаток № 3)

Домашнє завдання: переробити завдання з контрольної роботи, які, на вашу думку, розв'язані не правильно, або зовсім не розв'язані.

Додаток № 1

Алгебра

9 клас.

Самостійна робота № 1. Арифметична прогресія.

Варіант № 1.

№1. Знайти a_5 , якщо $a_1 = 20$ і $d = 3$.

- а) 35   б) 8   в) 32   г) ін. відпов.

№ 2 Знайти десятий член арифметичної прогресії: $\frac{1}{3}$; -1 ; $-\frac{7}{3}$ ...

- а) $-5\frac{2}{3}$ б) $-11\frac{1}{3}$ в) $-11\frac{2}{3}$ г) ін. відпов.

№3. Знайти a_1 , якщо $a_{30} = 128$, $d=4$.

- а) -12   б) 12   в) 8   г) ін. відпов.

№4. Знайти a_1 і d , якщо $a_4=10$; $a_{13}= 64$.

- а) $a_1 = - 8$; $d=6$;   б) $a_1 =28$; $d= - 6$;
в) $a_1 = - 5$; $d = 5$ г) ін. відпов.

№5. Знайти S_{30} , якщо $a_4=33$; $a_{15}=88$.

- а) 2615   б) 2715   в) 2315   г) ін. відпов.

№6. Скільки від'ємних членів містить арифметична прогресія: $-4,1$; $-3,6$; $-3,1$;...

- а) 8;   б) 9   в) 10   г) ін. відпов.

№7. Знайти суму всіх натуральних чисел від 18 до 112 включно

№ 8 . В арифметичній прогресії (x_n) : $x_4 + x_2 - x_3 = 4$, $x_5 + x_3 = 20$ Знайти S_9 .

№ 9. Сума трьох чисел, що становлять арифметичну прогресію дорівнює 15, а сума квадратів цих чисел дорівнює 93. Знайти ці числа

Додаток № 1

Алгебра

9 клас.

Самостійна робота № 1. Арифметична прогресія.

Варіант № 2.

№1. Чи є арифметичною прогресією послідовність (a_n) , задана формулою $a_n=3n+1$, якщо є то знайти a_1 і d .

а) не є арифметична прогресія;   б) є арифметична прогресія: $a_1=4, d=3$;

в) є арифметична прогресія: $a_1=1, d=3$.

№2. Знайти десятий член арифметичної прогресії: 2,3; 1; -0,3...

а) 9,7   б) 10,7   в) -9,7   г) ін. відпов.

№3. Знайти a_1 , якщо $a_{15} = -208, d = -7$.

а) -100   б) 110   в) -110;   г) ін. відпов.

№4. Знайти a_1 і d , якщо $a_4=33, a_{15}=88$.

а) $a_1=18; d = -5$;   б) $a_1=18; d = 5$

в) $a_1 = -18; d = 5$;   г) ін. відпов.

№5. Знайти S_{24} , якщо $a_5 = 16; a_{12} = 58$.

а) 1464;   б) 1424;   в) 1264;   г) ін. відпов.

№6. $a_1 = 25, S_{25} = 3350$. Знайти d .

а) 15;   б) 10;   в) $9\frac{1}{12}$;   г) ін. відпов.

№7. Знайти суму всіх натуральних чисел від 12 до 84 включно

№8. В арифметичній прогресії (Y_n) :

$$Y_6 + Y_3 - Y_2 = 33,$$

$$Y_5 - Y_1 = 28.$$

Знайти S_{10}

№9. Сума трьох чисел, що становлять арифметичну прогресію, дорівнює 12, а сума квадратів цих же чисел дорівнює 66. Знайти ці числа

Додаток № 1

Алгебра

9 клас.

Самостійна робота № 1. Арифметична прогресія.

Варіант № 3.

№1. Чи є арифметичною прогресією послідовність (a_n) , задана формулою $a_n = n^2 - 5$, якщо є то знайти a_1 і d .

а) не є арифметична прогресія;   б) є арифметична прогресія: $a_1 = -4$, $d = 3$;

в) є арифметична прогресія: $a_1 = -5$, $d = 1$.

№2. Знайти 23-й член арифметичної прогресії $-8; -6,5; -5 \dots$

а) 311   б) 25   в) 26,5   г) ін. відпов.

№3. Знайти d , якщо $a_1 = 10$; $a_5 = 22$.

а) 3   б) -3   в) 2,4   г) ін. відпов.

№4. Знайти a_1 і d , якщо $a_5 = 27$; $a_{27} = 60$

а) $a_1 = 21$; $d = 1,5$ б) $a_1 = 66$, $d = -1,5$

в) $a_1 = 25 \frac{3}{7}$; $d = \frac{11}{7}$ г) ін. відпов.

№5. Знайти S_{15} , якщо $d = 7$, $a_{15} = 76$.

а) 735   б) 305   в) 405   г) ін. відпов.

№6. Скільки додатних членів містить арифметична прогресія: $4,6; 4,2; 3,8 \dots$

а) 16;   б) 12;   в) 13;   г) ін. відпов.

№7. Знайти суму всіх натуральних чисел, які кратні 6 і не більші 288.

№8. Знайти x з рівняння: $1 + 5 + 9 + \dots + x = 435$.

№9. Знайти різницю арифметичної прогресії (a_n) і її перший член, якщо $a_8 = 16$; $S_{10} = 60$.

Додаток № 1

Алгебра

9 клас.

Самостійна робота № 1. Арифметична прогресія.

Варіант № 4.

№1. Знайти a_{26} якщо $a_1 = 18$ і $d = -0,6$

- а) -3   б) 33   в) 3   г) ін. відпов.

№2. Знайти 23-й член арифметичної прогресії 11; 7; 3; ...

- а) 77   б) -77   в) 99   г) ін. відпов.

№3. Знайти d якщо $a_1 = 28$, $a_{15} = -21$.

- а) 3,5   б) -3,5   в) $\frac{1}{2}$ г) ін. відпов.

№4. Знайти a_1 і d , якщо $a_{16} = 7$; $a_{26} = 55$

- а) $a_1 = -100$; $d = 6,2$ б) $a_1 = -79$; $d = -4,8$
в) $a_1 = -65$, $d = 4,8$ г) інша відповідь

№5. Знайти S_{20} , якщо $d = 7$, $a_{20} = 123$.

- а) 1120   б) 1130   в) 720   г) інша відповідь

№6. Між числами 2,5 і 4 вставте чотири таких числа, щоб вони разом з даними числами утворили арифметичну прогресію.

- а) 2,8; 3,1; 3,4; 3,7;   б) 2,6; 2,7; 2,8; 2,9;
в) 2,7; 2,9; 3,1; 3,3;   г) ін. відпов.

№7. Знайти u з рівняння: $1 + 6 + 11 + \dots + u = 342$.

№8 Знайти суму усіх натуральних чисел, які кратні 7 і не більші 287.

№9. Чому дорівнює сума всіх додатних членів арифметичної прогресії: 5,2; 4,9; 4,6;
...

Додаток № 3

Алгебра

9 клас

Підсумкова залікова робота за темою: *Послідовності і прогресії.* Варіант № 1

№ 1 Тіло за одну секунду руху пройшло 7 м, а за кожну наступну секунду на 3 м більше, ніж за попередню. Яку відстань тіло пройшло за восьму секунду ?

- а) 25 м;   б) 31 м;   в) 28 м;   г) ін. відпов.

№2 Між числами 9 і 243 впишіть два числа так, щоб вони разом з даними числами утворили геометричну прогресію.

- а) 18 і 54   б) 27 і 81   в) 36 і 144   г) ін. відпов.

№3. В арифметичній прогресії (X_n): $x_4+x_2-x_3=4$, $x_5+x_3=20$. Знайти суму дев'яти перших членів.

- а) 169   б)144   в) 225   г) ін. відпов.

№4. Знайти суму нескінченної спадної геометричної прогресії, в якій четвертий член дорівнює $\frac{8}{27}$, а знаменник $\frac{1}{3}$.

- а) 3   б) $\frac{16}{3}$ в) 12   г)ін. відпов.

№5. Знайти суму $2 + 4 + 6 + \dots + 2n$, доданками якої є всі парні натуральні числа від 2 до $2n$.

- а) $n^2 + n$;   б) $2n(1+n)$;   в) ін. відпов.

№6 Послідовність задана формулою $b_n = 3n + 2$. Знайти $b_{20} + b_{30}$.

- А) 152;   б) 154;   в) 150;   г) ін. відпов.

№7. Сума трьох чисел, що становлять арифметичну прогресію дорівнює 30. Якщо від першого числа відняти 5, від другого 4, а третє число залишити без змін, то отримані числа становитимуть геометричну прогресію. Знайти ці числа.

№ 8. Розв'язати рівняння:

$$1 + 2x + 4x^2 + \dots + (2x)^n + \dots = 3,4 - 1,2x \text{ якщо відомо, що } |x| < 0,5$$

Додаток № 3

Алгебра

9 клас

Підсумкова залікова робота за темою: *Послідовності і прогресії.* Варіант № 2

№ 1 Поїзд, відійшовши від станції, рівномірно збільшував швидкість на 50 м за хвилину. Якою стала швидкість поїзда в кінці 20-ї хвилини.

- а) 950 м/хв.;   б) 60 км/год;   в) 57 км/год   г) ін. відпов.

№2 Знайти суму нескінченної спадної геометричної прогресії, в якій четвертий член дорівнює $\frac{27}{8}$, а знаменник $\frac{1}{2}$.

- а) 36   б) 54   в) 81   г) ін. відпов.

№3. Знайти перший і п'ятий члени арифметичної прогресії, якщо її різниця дорівнює 7, а сума шести її перших членів дорівнює 159.

- а) 9 і 37   б) 9 і 36   в) 6 і 21   г) ін. відпов.

№4 Знайти кількість членів скінченної геометричної прогресії, в якій перший, другий і останній члени відповідно дорівнюють 3, 12 і 3072.

- а) 4;   б) 5;   в) 6;   г) ін. відпов.

№5 Послідовність (X_n) – геометрична прогресія. Спростити вираз $\frac{x + x^2 + x^3 + \dots}{x + x^3 + x^5 + \dots}$, якщо $0 < x < 1$.

- а) $1+x$;   б) $1-x$;   в) x^2 ;   г) ін. відпов.

№6 Знайти суму всіх двоцифрових натуральних чисел.

- а) 44145;   б) 4905;   в) 9701;   г) ін. відпов.

№7. Три числа, сума яких дорівнює 21, становлять арифметичну прогресію. Якщо до них відповідно додати 2, 3 і 9, то утворені числа становитимуть геометричну прогресію. Знайти ці числа.

№8 Третій член геометричної прогресії становить 12,5% від шостого члена цієї прогресії, а сума третього та п'ятого членів прогресії дорівнює 80. Знайти суму перших шести членів прогресії.

Додаток № 3

Алгебра

9 клас

Підсумкова залікова робота за темою: *Послідовності і прогресії.* *Варіант № 3*

№ 1 . Терміновий вклад, внесений в банк, щороку збільшується на 3%. Чому дорівнює вклад через три роки, якщо спочатку він становив 800 грн. ?

- а) 849 грн.;   б) 874 грн. ;   в) 875 грн. ;   г) ін. відпов.

№ 2 Знайти перший і шостий члени арифметичної прогресії, якщо її різниця дорівнює 9, а сума восьми її перших членів дорівнює 180.

- а) 9 і 37   б) -9 і 36   в) 8 і 29   г) ін. відпов

№3 Між числами 160 і 5 впишіть чотири числа так, щоб вони разом з даними числами утворили геометричну прогресію.

- а) -80, -40, -20, -10   б) 80, 40, 20,10   в) -80, 40, -20,10   г) ін. відпов

№4 Знайти суму $1 + 3 + 5 + \dots + (2n - 1)$, доданками якої є всі непарні натуральні числа від 1 до $2n - 1$.

- а) $n^2 + n$;   б) n^2 ;   в) $n^2 + 1$;   г) ін. відпов.

№ 5 Послідовність (b_n) задана формулою $b_n = 3n + 2$. Знайти $b_{10} - b_6$.

- а) 52;   б) 10;   в) 12;   г) ін. відпов.

№ 6 Знайти перший від'ємний член арифметичної прогресії: 16,4; 15,6; 14,8; ...

- а) -0,4;   б) -0,2;   в) -0,1;   г) ін. відпов.

№7. Сума трьох чисел, що становлять геометричну прогресію дорівнює 65. Якщо від найменшого числа відняти 1, а від найбільшого 19, то отримані числа становитимуть арифметичну прогресію, Знайти ці числа.

№8. Дано квадрат, діагональ якого дорівнює 5 см. Сторона цього квадрата є діагоналлю другого квадрата, сторона другого квадрата є діагоналлю нового квадрата і т.д. до нескінченності. Визначити суму площ усіх цих квадратів.

Додаток № 3

Алгебра

9 клас

Підсумкова залікова робота за темою: *Послідовності і прогресії.* *Варіант № 4*

№1 Знайти суму послідовності $2 + 6 + 10 + 14 + \dots + 198$.

а) 10000;   б) 5000;   в) 4900;   г) ін. відпов.

№2 Перший член геометричної прогресії (Y_n) дорівнює 3, а п'ятий 48. Скільки перших членів треба взяти, щоб їх сума дорівнювала 381.

а) 5   б) 7   в) 8   г) ін. відпов.

№3 Знайти суму всіх натуральних чисел від 12 до 84 включно.

а) 3504   б) 6175   в) 3304   г) ін. відпов.

№4 Послідовність (b_n) – нескінченна геометрична прогресія, в якій $q = \frac{2}{3}$. Знайти

b_1 , якщо $S = 4,5$.

а) 13,5;   б) 1,5;   в) 2,5;   г) ін. відпов.

№5 Знайти перший додатний член арифметичної прогресії: -15,9; -15,3; -14,7; ...

а) -0,3;   б) 0,2;   в) 0,3;   г) ін. відпов.

№6 У коло, радіус якого дорівнює 5 см, вписано правильний трикутник; у цей трикутник вписано коло, а в це коло вписано правильний трикутник і т.д. Знайти суму довжин усіх кіл.

а) 15π см;   б) 20π см;   в) 25π см;   г) ін. відпов.

№7 Сума трьох чисел, що утворюють геометричну прогресію, дорівнює 26. Якщо до них відповідно додати 1, 6 і 3, то нові числа становитимуть арифметичну прогресію. Знайти ці числа.

№8. Третій член арифметичної прогресії становить 50% від шостого члена цієї прогресії, а їх добуток дорівнює 288. Знайти другий член цієї прогресії.

Додаток № 2

Алгебра

9 клас

Самостійна робота № 2.

Геометрична прогресія

Варіант № 1.

№ 1 Нехай (b_n) дана геометрична прогресія. Знайти b_{12} , якщо $b_1 = 1, b_2 = 6$

- а) $(\frac{1}{6})^{11}$ б) 6^{11} в) 5^{11} г) ін. в

№2 Знайти перший член геометричної прогресії (b_n) , якщо $b_6 = 3, q = 3$.

- а) 81;   б) $\frac{1}{81}$;   в) $\frac{1}{243}$;   г) ін. відпов.

№3 Знайти S_{14} даної геометричної прогресії: 1, 2, 4, 8, ...;

- а) 16384   б) 8191   в) 16383   г) ін. в

№4 Геометрична прогресія (b_n) складається з чотирьох членів: 2; b_2 ; b_3 ; $\frac{1}{4}$. Знайти

b_2 і b_3 .

- а) 4; 8   б) 1; 0,5   в) 0,5; 0,125   г) ін. відпов.

№5 Знайти четвертий член нескінченно спадної геометричної прогресії, сума якої дорівнює 81, а перший член 54.

- а) 3   б) -3   в) 2   г) ін. відпов.

№ 6 Знайти S_8 , якщо $b_n = 384, q = 2$

- а) 765   б) -765   в) 728   г) ін. в

№7 Перший член геометричної прогресії дорівнює 2, а третій 18. Скільки перших членів треба взяти, щоб їх сума дорівнювала 242.

№8 Четвертий член геометричної прогресії становить 25% від шостого члена цієї прогресії, а сума другого та п'ятого членів прогресії дорівнює 216. Знайти суму перших чотирьох членів прогресії.

№9. Сума перших трьох членів геометричної прогресії дорівнює 21, а сума їх квадратів дорівнює 189. Знайти ці числа.

Додаток № 2

Алгебра

9 клас

Самостійна робота № 2.

Геометрична прогресія

Варіант № 3.

№1 Нехай (b_n) дана геометрична прогресія. Знайти b_{12} , якщо $b_1 = 2$, $b_2 = 4$.

- а) 4096   б) 2048   в) 2^{12} г) ін. в

№2 Знайти S_6 даної геометричної прогресії: 1024, 512, 256, ...;

- а) -2016   б) 2016   в) 2018   г) ін. в

№3 Знайти b_1 і q якщо $b_4 = 54$, $b_7 = 1458$

- а) 3 і 2   б) 2 і 3   в) 2 і -3   г) ін. в

№4 Сума нескінченної спадної геометричної прогресії дорівнює 24, а сума першого та другого її членів 18. Знайти знаменник прогресії.

- а) $\frac{1}{3}$ або $-\frac{1}{3}$ б) $\frac{2}{3}$ або $-\frac{2}{3}$ в) $\frac{1}{2}$ або $-\frac{1}{2}$ г) ін. в

№5. При якому значенні x числа $x - 7$; $x + 5$ і $3x + 1$ є послідовними членами геометричної прогресії.

- а) -16,1;   б) 16,1;   в) -1 і 16;   г) ін. відпов.

№6 Знайти b_1 і b_5 , якщо $q = 3$, $S_6 = 1820$

- а) 5 і 405   б) 3 і 96   в) 4 і 302   г) ін. в

№7 Знайти геометричну прогресію, утворену із шести членів, якщо сума перших трьох її членів дорівнює 26, а сума трьох останніх 702.

№8 Знайти чотири числа, які утворюють геометричну прогресію, в якій третій член більший від першого на 9, а другий більший від четвертого на 18.

№9. Знайти знаменник q і кількість членів прогресії, якщо $b_1 = 3$, $b_n = 384$, $S_n = 765$.

Додаток № 2

Алгебра

9 клас

Самостійна робота № 2.

Геометрична прогресія

Варіант № 4.

№1. Нехай (b_n) дана геометрична прогресія. Знайти b_7 , якщо $b_1 = 10$, $b_2 = 5$

- а) 640   б) $\frac{5}{32}$ в) $\frac{5}{64}$ г) ін. в

№2 Знайти S_7 даної геометричної прогресії: 1024, -512, 256, ...;

- а) 672   б) 688   в) -686   г) ін. в

№ 3 Знайти b_1 і q , якщо $b_6 = 96$, $b_9 = 768$

- а) 3 і 2   б) 2 і 3   в) -3 і 2   г) ін. в

№4 Сума нескінченної спадної геометричної прогресії дорівнює 27, а сума першого та другого її членів 24. Знайти перший член прогресії.

- а) 16 або 32   б) 18 або 36   в) 4 або 8   г) ін. в

№5 Дано геометричну прогресію: 8; b_2 ; b_3 ; 27. Знайти b_2 і b_3 .

- А) 12 і 18   б) 10 і 18;   в) 12 і 16;   г) ін. відпов.

№ 6 Знайти b_1 і b_6 , якщо $q = 2$, $S_8 = 765$

- а) 5 і 405   б) 2 і 72   в) 3 і 96   г) ін. в

№7 Знайти геометричну прогресію, утворену із шести членів, якщо сума перших трьох її членів дорівнює 168, а сума трьох останніх 21.

№8. При якому значенні x числа $2x - 3$; $x - 4$ і $x + 2$ будуть послідовними членами геометричної прогресії ?. Знайти ці числа.

№ 9. Знайти знаменник нескінченно спадної геометричної прогресії, якщо сума її перших 6-ти членів становить $\frac{7}{8}$ суми всіх її членів.

Bidnovidi

С. р. № 1	I в.	II в.	III в.	IV в.
1	в	б	а	в
2	в	г	б	б
3	б	в	а	б
4	а	б	а	в
5	б	а	в	б
6	б	в	б	а
7	6175	3504	57	56
8	144	225	7056	6027
9	2;5;8 або 8;5;2	1;4;7 або 7;4;1	-12;4	47,7

С. р. № 2	I в.	II в.	III в.	IV в.
1	б	в	а	б
2	б	в	б	б
3	в	а	б	а
4	б	в	в	б
5	в	в	в	а
6	а	а	а	в
7	5	6;18;54	2;6;18;54; 162;486	96; 48; 24; 12; 6; 3
8	180	2; 6; 18	3;-6;12;-24	-11,2
9	3;6;12 або 12;6;3	3;3/7;3/50	q = 2; n = 8	

К. р.	I в.	II в.	III в.	IV в.
1	в	б	б	б
2	б	б	б	б
3	б	а	б	а
4	в	в	б	б
5	а	а	в	в
6	б	б	а	б
7	8;10;12 або 17;10;3	18;7;-4 або 3;7;11	5;15;45 або 45;15;5	2;16;18 або 18;16;2
8	1/3	252	25	8; -8